

מרץ 23

חיים בקהילה – הלכה למעשה

יחידת הוראה לכיתות ד'-ה'

הנושא: חיים בקהילה-הכיתה, בית החינוך ושכונת המגורים כקהילות בחייהם של הלומדים

מפתחת היחידה:

מרב אתר, בית חינוך למדעים ואומנויות ע"ש נעמי שמר, הרצליה

מידע כללי

מפתחת היחידה: מרב אתר

תאריך פיתוח היחידה: יולי 2023

תחום הדעת: שפה, מדעים, כישורי חיים

זמן מוערך ללמידה: 10 שעות

הנושא הנלמד: חיים בקהילה-הכיתה, בית החינוך ושכונת המגורים כקהילות בחייהם של הלומדים.

מושגים מרכזיים: מהי קהילה (מאפיינים), סוגי קהילות בתרבויות שונות בארץ ועולם, קהילות בעולם החי, מאפייני הקהילה הכיתתית, הבית ספרית והשכונתית, ממשקים משותפים בין הקהילות השונות, עידוד יוזמות תוך קהילתיות ובין קהילתיות.

סביבת הלמידה: בית החינוך וסביבתו הקרובה

שיקולי הדעת בבחירת הנושא

רציונל למורה ורצף הלמידה: יחידת ההוראה עוסקת בהבנה עמוקה של המושג "קהילה" ומשמעות החיים המשותפים בכתה, בבית החינוך ובשכונת המגורים. היחידה מזמנת חקר ולמידה עצמאית, מעודדת יוזמות קהילתיות בתחומים שונים והיכרות משמעותית של הלומדים עם הקהילות השונות בהן הם חברים.

מטרות כלליות:

- הלומדים יבינו את משמעות המושג "קהילה" לעומקו.
- הלומדים יכירו סוגי קהילות שונות בארץ ובעולם.
- הלומדים יכירו את מאפייניהן של קהילות מעולם החי.
- הלומדים יתנסו בחקר קהילת השכונה בה הם חיים: עיצוב סקר מקוון לאיסוף מידע בנושא הרגלים וצרכים חברתיים-רגשיים בקרב תושבי השכונה.
- הלומדים יתכננו ויבצעו ככיתה מיזם קהילתי שכונתי בהתבסס על הנתונים שאספו בסקר השכונתי.
- הלומדים יתכננו ויבצעו מיזם קהילתי בית ספרי בתחום עידוד הקריאה.

עקרונות each

כיצד באים לידי ביטוי עקרונות each ביחידת ההוראה?

● חינוך לערכים - e education & values

הערכים בהם עוסקת היחידה:

- קהילתיות: שייכות וערבות הדדית.
- אחריות אישית ויזמה חברתית.

● אקדמיה - a academy

שילוב דיסציפלינות שונות בתהליך הלמידה:

- **מדעי החיים:** מאפייני החיים בקהילה בעולם החי.
- **ידע עולם:** מאפייני החיים בקהילה בתרבויות שונות.
- **שפה:** תרגול מיומנויות אורייניות באמצעות קריאה, כתיבה ואיתור מידע ממקורות שונים. בניית סקר, העברתו וסיכום נתוניו. פיתוח והובלת פרויקט חונכות בית ספרי בנושא עידוד קריאה.
- **כישורי חיים:** פיתוח והובלת יוזמה חברתית-קהילתית, מיומנויות של אחריות אישית ולמידה שיתופית.
- **מיומנויות לומד עדכניות:** הכנת מצגות בפאוורפוינט, עריכת סקר מקוון באמצעות "גוגל פורמס", שימוש בטאבלטים לצורך ביצוע סקר קהילתי.
- **מיומנויות מתמטיות:** הצגת נתוני סקר באמצעות דיאגרמה.

● קהילה - c community

היחידה מתמקדת בקהילתיות כערך יסוד בחיי הלומדים: תחושת שייכות ומשמעות כחלק פעיל בקהילות שונות. יוזמה, תרומה לקהילה וערבות הדדית בין חבריה.

● חדשנות ויזמות - h high tech

- איתור מידע ברשת וסיכומו במצגת.
- איסוף מידע באמצעות סקר מקוון (הפצת הסקר בקבוצות ווטצ'אפ ו"משאל רחוב" עם טאבלטים)
- הובלת יוזמה חברתית-קהילתית בשכונה (בהתאם לצרכים שיעלו מהשטח).
- הובלת יוזמה חברתית-קהילתית בבית החינוך בנושא עידוד קריאה.

משאבי למידה

חומרי למידה וחומרי עזר:

- סרטון בריוינפופ [עולמן של הנמלים](#)
- טקסט [תרבות של דבורים](#)
- סרטון [הפינגווינים באנטרקטיקה](#)
- סרטון [יתרונות הקבוצה בעולם בעלי החיים](#)
- סרטון [שבט הקסוואצ'קה](#)
- סרטון [ילד משנה קהילה](#)

תוצרי הלמידה:

- דיאגרמה המסכמת את הנתונים שאספו התלמידים באמצעות סקר מקוון בנושא ערכים בקהילה.
- פרויקט חונכות בית ספרי סביב ערך נבחר: פעילויות בהובלתם של תלמידי שכבת ד'-ה' עבור תלמידי השכבות הצעירות.
- הפנינג קהילתי של תושבי השכונה וילדי בית החינוך סביב ערך נבחר בהובלתם של ילדי שכבת ד'-ה'.

תכנון שיעורים/מפגשי לימוד

- **מפגש לימוד 1:** מהי קהילה (מאפיינים וסוגי קהילות)
- **מפגש לימוד 2:** החיים בקהילה בתרבויות שונות
- **מפגש לימוד 3:** קהילות בעולם החי (נמלים, דבורים, פינגווינים, שימפנזים)
- **מפגש לימוד 4+5:** הקהילה שלי
- **מפגש לימוד 6+7:** תכנון פרויקט קהילתי (חונכות עבור הכיתות הצעירות בבית החינוך והפנינג קהילתי עבור תושבי השכונה)

תכנון מפגש לימוד 1

נושא: מהי קהילה					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: ידע חדש, מושגי יסוד, כתיבה, תרגול מיומנויות נדרשות ע"פ תוכנית הלימודים בשפה.	קהילה- הגדרה מילונית והגדרה רחבה. שורשים ומשפחות מילים	המורה יוסיף בכתב להגדרה המילונית את ההגדרה הרחבה יותר של המושג: קהילה היא קבוצה של בני אדם שיצרו ביניהם קשרים ויחסים חברתיים, הפועלים בגבולות מסוימים, מקושרים למקום/מרחב (פיזי או וירטואלי), ויש להם מאפיין, רצון או עניין משותפים. במליאה: שורש המילה "קהילה" וכתיבת מילים נוספות מאותה המשפחה	התלמידים יכירו את פירוש המושג "קהילה": ✓ יחפשו במילון: הגדרת המושג "קהילה". ✓ כתיבת ההגדרה במחברת. ✓ כתיבת שורש המילה ומילים נוספות מאותה המשפחה.	פתיחה
25 דקות	אקדמיה: תרגול מושגי יסוד הקשורים בנושא הנלמד, ידע חדש והבניית ידע קיים. קישור המושגים הנלמדים לחיי התלמידים מיומנויות של עבודה שיתופית	זיהוי אפיון כתיבת דעה	עבודה בקבוצות קטנות דיון במליאה	התלמידים יכירו את מאפייניה העיקריים של קהילה: ✓ יעזרו בהגדרת המושג "קהילה" על מנת לזהות ולאפיין סוגי קהילות המוכרות להם. ✓ כל קבוצה תציג בפני הכתה מאפיינים של קהילה אחת לבחירתה.	תרגול, יישום והערכה
10 דקות	חשיבה רפלקטיבית, תרגול מיומנויות נדרשות ע"פ תוכנית הלימודים בשפה			נקודה למחשבה: ✓ התלמידים יכתבו במחברת האם לדעתם האישית, בהתאם למה שלמדו בשיעור, גם הכיתה היא קהילה.	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 2

נושא: החיים בקהילה בתרבויות שונות (שיעור כפול)

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
5 דקות	אקדמיה: זיהוי, יישום ותרגול מושגי יסוד		במליאה: צפייה בסרטון ושיח כיתתי	התלמידים: ✓ יצפו בסרטון על שבט הקסוואצ'קה. ✓ יציינו מאפיינים קהילתיים שזיהו במהלך הצפייה בסרטון.	פתיחה
60 דקות	אקדמיה: חקר, איתור מידע רלוונטי ברשת, יצירת מצגת מסכמת מיומנויות של למידה שיתופית		עבודה בקבוצות קטנות דוגמאות לקהילות: הקהילה הקיבוצית, קהילת האימיש, קהילת רג'יו אמיליה באיטליה, הקהילה החרדית, קהילת האבוריג'ינים באוסטרליה	התלמידים: ✓ יבחרו קהילה שברצונם ללמוד אודותיה מתוך רשימה נתונה. ✓ יחפשו מידע רלוונטי ברשת (טקסטים וסרטונים) על הקהילה בה בחרו. ✓ יכינו מצגת קצרה (2-3 שקופיות) בפאוורפוינט המסכמת את שלמדו. ✓ יחלקו ביניהם תפקידים עבור הפרזנטציה	תרגול, יישום והערכה
25 דקות	עבודה שיתופית, למידה עצמאית, מיומנויות פרזנטטיביות, מיומנויות רפלקטיביות		נקודות להתייחסות בעת מתן משוב: סדר וארגון בעריכת המצגת/ חלוקת תפקידים בין חברי הקבוצה בעת הפרזנטציה/ נקודה לשימור ונקודה לשיפור. המורה עובר בין הקבוצות כמתבונן ומאזין	✓ כל קבוצת תלמידים תצטרף לקבוצה שחקרה קהילה אחרת. ✓ תלמידי הקבוצה האחת יציגו את המצגת שהכינו בפני הקבוצה השנייה ולהפך. בתום הצגת המצגת, יתנו תלמידי הקבוצה שצפתה משוב לקבוצה שהציגה.	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 3

נושא: קהילות בעולם החי (שיעור כפול)

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
5 דקות	אקדמיה: תרגול מושגי יסוד הקשורים בנושא הנלמד, הבניית ידע קיים.	מסר (גלוי/סמוי)	במליאה: צפייה בסרטון ושיח כיתתי	<p>התלמידים:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ יצפו בסרטון קצר בנושא קהילות בעולם החי. ✓ יסבירו במילותיהם מהו לדעתם המסר בסרטון. 	פתחה
30 דקות עבור כל פעילות. סה"כ 60 דקות	אקדמיה: איתור מידע רלוונטי ברשת, יישום ותרגול מושגי יסוד ומיומנויות נדרשות בשפה. מיומנויות של למידה עצמאית ושיתופית	השערה שאלת מחקר	<p>חלוקת הכתה לשני מוקדי פעילות:</p> <p>1. עם המורה 2. עבודה עצמאית</p> <ul style="list-style-type: none"> • תרבות של דבורים מכון דוידסון • נמלים בריינפופ • פינגוויניים יוטיוב 	<p>2 מוקדי פעילות:</p> <p>1. יחד עם המורה: קריאה קולית של המאמר "תרבות דבורים":</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ לפני קריאת המאמר- התלמידים ישערו בהתאם לכותרת באילו שאלות עשוי לעסוק המחקר. ✓ בתום הקריאה- התלמידים יכתבו האם מצאו במאמר תשובה לאחת או יותר מהשאלות שהציעו. <p>2. עבודה עצמאית בזוגות/יחידים:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ יבחרו סרטון לצפייה מתוך מבחר נתון בנושא קהילות בעולם החי. ✓ יכתבו 3 מאפיינים קהילתיים של בעלי החיים בהם צפו. ✓ יכתבו 2 שאלות המעניינות אותם בנוגע לחיי הקהילה של בעל החיים ויחפשו תשובה ברשת. 	תרגול, יישום והערכה
25 דקות	למידה שיתופית		קבוצות שיח משולבות של תלמידים שלמדו אודות בעל חיים אחד עם קבוצה של תלמידים שלמדו אודות בעל חיים אחר.	<p>חלוקת הכתה לקבוצות שיח מעורבות על פי מושא החקר.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ התלמידים ישתפו האחד את השני בידע שרכשו. 	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 4 + 5

נושא: הקהילה שלי – חלק I					
משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
5 דקות	קדמיה: תרגול מושגי יסוד הקשורים בנושא הנלמד	פירוש, פרשנות	שיח במליאה סביב המשפט "אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד"	<ul style="list-style-type: none"> ✓ התלמידים יכתבו במחברת את המשפט "אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד" ומה לדעתם פירושו. ✓ יסבירו איך לדעתם משפט זה קשור לחיים בקהילה. 	פתיחה
25 דקות עבודה בקבוצות	אקדמיה: איתור מידע יישום, תרגול מושגי יסוד ומיומנויות נדרשות בשפה.	ערכים, הבעת דעה, הסבר, נימוק,	ערכים להתייחסות: ערבות הדדית, תחושת שייכות, תרומה, דמוקרטיה, אחריות	<ul style="list-style-type: none"> ✓ התלמידים יתחלקו לקבוצות קטנות. כל קבוצה תקבל פתק ועליו רשום ערך. ✓ יחפשו ברשת/במילון את משמעות המילה ויכתבו אותה. ✓ יכתבו כיצד לדעתם הערך קשור לחיים בקהילה. ✓ יכתבו האם לדעתם ערכים אלו חשובים עבור הכתה, והאם הם מתקיימים בה. ✓ יכתבו ערך אחד נוסף (לחילופין-התנהגות רצויה) שחשוב לדעתם לטפח בכתה ומדוע. ✓ יציגו את דעותיהם בפני הכתה. ✓ יסבירו איזה ערך לדעתם מכל הערכים שהוצגו, מייצג את המשפט "כולם בשביל אחד ואחד בשביל כולם" 	תרגול, יישום והערכה
10 דקות הצגה בפני הכתה	רלוונטיות לחיי הלומד, מיומנויות של למידה עצמאית ושיתופית.				
5 דקות	מיומנויות רפלקטיביות			<ul style="list-style-type: none"> ✓ התלמידים: יצביעו בהתבסס על כל מה שלמדו עד כה, האם לדעתם הכתה היא קהילה. ✓ ישתפו האם זאת הייתה דעתם גם בסיכום השיעור הראשון, האם דעתם השתנתה או התחזקה. 	רפלקציה וסיכום

נושא: הקהילה שלי – חלק I I

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: תרגול מושגי יסוד הקשורים בנושא הנלמד	מעגלים, קהילתיים, קשרים תוך קהילתיים ובין קהילתיים.	דיון במליאה המורה תסכם על הלוח את 3 מעגלי הקהילות הקרובות ביותר אל הילד, תוך כדי דיון משותף עם התלמידים. מעגל מרכזי- קהילה כיתתית: תלמידים, מורה מעגל רחב יותר- קהילת בית החינוך: תלמידים, צוות חינוכי ומנהלי, הורים מעגל רחב יותר- קהילה שכונתית: כלל תושבי השכונה	התלמידים ישרטטו יחד עם המורה את מעגלי 3 הקהילות המרכזיות בהן הם שותפים: כיתה, בית חינוך, שכונת מגורים.	פתיחה
20 דקות	רלוונטיות לחיי הלומד, מיומנויות של למידה עצמאית ושיתופית.		דיון במליאה ולאחריו עבודה בקבוצות 1 סרטון מוטיבציה – פריצת גבולות	התלמידים יצפו בסרטון ולאחריו יתייחסו בכתב ובעל פה אל השאלה- האם לדעתם ילדים יכולים להשפיע על הקהילות בהן הם שותפים? עבודה בקבוצות: ✓ כל קבוצה תציע ערך שברצונה לקדם בשלושת הקהילות ורעיון כללי באמצעות איזו פעילות קהילתית יקדמו ערך זה.	
15 דקות	מיומנויות רפלקטיביות ופרזנטטיביות		ערכים להתייחסות: שמירה על הסביבה, קשר בין דורי, אורח חיים בריא, קבלת השונה	התלמידים יציגו בפני הכיתה את הרעיונות שגיבשו במסגרת הקבוצה.	רפלקציה וסיכום

תכנון מפגש לימוד 6 + 7

נושא: פרויקט קהילתי (שיעור כפול)

משך הזמן	עקרונות מודל each	מושגים	תיאור הפעילות		מהלך ההוראה
			המלצה למורה	הנחיות לתלמיד	
10 דקות	אקדמיה: ידע חדש, מושגי יסוד, כתיבה, תרגול מיומנויות נדרשות ע"פ תוכנית הלימודים בחשבון.	סקר, דיאגרמה, פירוש נתונים	המורה תציג דוגמאות לסקרים מקוונים ומודפסים (שאלות ותוצאות המוצגות בדיאגרמה) ותסביר מהם סקר ודיאגרמה וכיצד הם משמשים לאיסוף מידע.	התלמידים יתבקשו לזהות סקרים ודיאגרמות מסוגים שונים ולהסביר מה הם מתארים.	פתיחה
35 דקות	חדשנות בלמידה	שאלון/סקר מקוון, איסוף נתונים, הצגת נתונים באמצעות	במליאה- הכנת טופס הסקר ב"גוגל דוקס"	יחד עם המורה: <ul style="list-style-type: none"> ✓ יכינו שאלון מקוון ב"גוגל פורמס" המכיל את כל הערכים שהציעו לקדם, להצבעת הקהילה. ✓ יבצעו סקר בית ספרי בכיתות השונות באמצעות טאבלטים עם השאלון המקוון שהכינו. 	תרגול, יישום והערכה
10 דקות	יזמות ומעורבות קהילתית.	דיאגרמה, ניתוח נתונים, הסקת מסקנות	במליאה: ארגון הנתונים שנאספו בסקר, הצגתם באמצעות דיאגרמה	יחד עם המורה: <ul style="list-style-type: none"> ✓ יציגו את הנתונים שאספו במסגרת הסקר הבית ספרי ✓ ינתחו את הנתונים שאספו ויסקו עבור איזה ערך הצביעו הרוב 	סיכום ביניים
30 דקות	רלוונטיות לחיי הלומד, מיומנויות של למידה עצמאית ושיתופית, אחריות אישית, כתיבת תמצית רעיונית	שלבים בתכנון פרויקט	חלוקת התלמידים לשתי קבוצות: קבוצה האחראית על תכנון פרויקט חונכות בית ספרי וקבוצה האחראית על תכנון הפנינג שכונתי ברחבת בית החינוך	עבודה בקבוצות- בליווי המורה: <ul style="list-style-type: none"> ✓ יתכננו פרויקט חונכות בנושא הערך הנבחר. הפרויקט יכלול 2-3 מפגשים פעילים של ילדי הכתה עם תלמידי הכיתות הצעירות בבית החינוך. ✓ יתכננו מפגש הפנינג עם תושבי השכונה. המפגש יכלול מספר תחנות פעילות בהפעלת התלמידים סביב הערך הנבחר. ✓ היכינו רשימה מסודרת ובה: מבנה הפעילות, משך הזמן, ציוד נדרש, חלוקת תפקידים. 	המשך תרגול, הערכה ויישום
15 דקות	מיומנויות רפלקטיביות			התלמידים יציגו בפני הכתה את מבנה התוכנית שהכינו.	רפלקציה וסיכום

